

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Roch (przewodniczący)

SSN Antoni Bojańczyk

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 14 czerwca 2023 r. w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

sprawy **P. S.**

skazanego za czyn z art. 178a § 1 k.k.

z powodu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na niekorzyść

od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 21 lutego 2022 r., sygn. akt II Ka 938/21

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim

z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K 421/21

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[pł]

UZASADNIENIE

P. S. został oskarżony o to, że: „w dniu 26 lutego 2021 r. na ul. [...] w miejscowości J., gmina [...], powiat [...], województwo [...] kierował w ruchu lądowym, po drodze publicznej, samochodem osobowym marki F. o nr. rej. [...], znajdując się

w stanie nietrzeźwości wynoszącym 1,692 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, będąc uprzednio skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 12 lutego 2014 roku, sygn. akt II K [...]”, tj. o czyn z art. 178a § 4 k.k.

Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim wyrokiem z dnia 4 sierpnia 2021 r., sygn. akt II K 421/21:

1. oskarżonego P. S. uznał za winnego zarzucanego mu czynu, ustalając, że oskarżony był w dacie tego czynu prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, co stanowi występki z art. 178a § 4 k.k. – i za to, na podstawie przywołanego przepisu, wymierzył mu karę 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 42 § 3 k.k. orzekł wobec oskarżonego dożywotni zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych;
3. na podstawie art. 43a § 2 k.k. zobowiązał oskarżonego do zapłaty tytułem świadczenia pieniężnego kwoty 10 000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;
4. zwolnił oskarżonego od zapłaty kosztów sądowych, wydatkami obciążając Skarb Państwa.

Sąd Okręgowy w Siedlcach – po rozpoznaniu apelacji oskarżonego – wyrokiem z dnia 21 lutego 2022 r., sygn. akt II Ka 938/21:

„I.” zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1. z opisu czynu przypisanego oskarżonemu wyeliminował stwierdzenie „*będąc uprzednio skazanym za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 12 lutego 2014 r. sygn. II K [...]*”;
2. czyn P. S. zakwalifikował z art. 178a § 1 k.k. i na podstawie tego przepisu wymierzył mu karę 5 miesięcy pozbawienia wolności;
3. na podstawie „*art. 42 § 3 k.k.*” orzekł środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 10 lat;

„I.” w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymał w mocy;

„II.” zwolnił oskarżonego od opłaty za obie instancje oraz od ponoszenia wydatków postępowania odwoławczego, stwierdzając, że te ostatnie ponosi Skarb Państwa.

W dniu 8 lutego 2023 r. (data prezentaty) do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Generalnego od ww. wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach. Wyrok ten został zaskarżony w całości, na niekorzyść oskarżonego P. S.

Skarżący zarzucił: *„rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie art. 76 § 1 i 1b k.k., art. 108 k.k. i art. 178a § 4 k.k., wskutek błędnego przyjęcia, iż w dacie orzekania przez Sąd meriti nastąpiło zatarcie skazania, co spowodowało dekompletację znamion przestępstwa z art. 178a § 4 k.k., podczas gdy do zatarcia skazania nie doszło, ponieważ P. S. przed upływem okresu wymaganego do zatarcia skazania w niniejszej sprawie, wynikającego ze skazania go prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 12 lutego 2014 r., sygn. akt II K [...] za przestępstwa z art. 178 § 1 k.k. w zw. z art. 177 § 2 k.k. oraz z art. 178a § 1 k.k. na karę łączną 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby, popełnił kolejne przestępstwo, za które został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 26 października 2018 r., sygn. akt II K [...] za czyn z art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. na karę 1 roku ograniczenia wolności, który nie uległ zatarcu, a zgodnie z art. 108 k.k. dopuszczalne jest jedynie jednoczesne zatarcie wszystkich skazań, co w konsekwencji skutkowało nieuzasadnionym przypisaniem oskarżonemu - przy jednoczesnym skorygowaniu opisu czynu przyjętego przez Sąd I instancji i wyeliminowaniu z podstawy skazania art. 178a § 4 k.k. z zastąpieniem go art. 178a § 1 k.k. - jedynie typu podstawowego przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. i obniżeniem wymiaru kary pozbawienia wolności oraz skróceniem okresu zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych”.*

Zarzucając powyższe, Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Siedlcach do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniesiona kasacja jest oczywiście zasadna, dlatego została uwzględniona na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Brak uzasadnienia zaskarżonego wyroku niewątpliwie utrudnia odtworzenie motywów, jakimi kierował się sąd okręgowy wydając w przedmiotowej sprawie wyrok reformatoryjny, który ostatecznie skutkowało przypisaniem oskarżonemu przestępstwa z art. 178a § 1 k.k., jednak przyjęta w tym orzeczeniu kwalifikacja prawna w zestawieniu z dotychczasową karalnością P. S., wskazuje na rażący błąd w stosowaniu prawa materialnego.

Sąd *ad quem* w zaskarżonym wyroku wyeliminował znamię wpływające na surowsze zakwalifikowanie zachowania zarzucanego P. S., tj. znamię uprzedniego prawomocnego skazania oskarżonego za przestępstwo prowadzenia pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości w ruchu lądowym. To rozstrzygnięcie zdaje się wskazywać, że sąd odwoławczy uznał, iż w dacie orzekania przez sąd pierwszej instancji doszło do zatarcia skazania P. S. za przestępstwa z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. oraz art. 178a § 1 k.k., które to czyny przypisane zostały mu wyrokiem Sądu Rejonowego w S. z dnia 12 lutego 2014 r. (sygn. akt II K [...]). Zabieg ten spowodował dekompletację znamion przestępstwa z art. 178a § 4 k.k., w konsekwencji czego sąd ten zmienił zaskarżony apelacją oskarżonego wyrok sądu *meriti* poprzez modyfikację jego opisu, wyeliminowanie z podstawy skazania art. 178a § 4 k.k. i powołanie w to miejsce art. 178a § 1 k.k.

Nie ulega wątpliwości, że skazanie w sprawie o sygn. akt II K [...], w której względem P. S. orzeczona została kara łączna 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania – co do zasady w myśl art. 76 § 1 k.k. – uległoby zatarciu z mocy prawa z upływem 6 miesięcy od dnia zakończenia 5-letniego okresu próby, tj. z dniem **20 listopada 2019 r.**, albowiem wyrok zapadły w tej sprawie uprawomocnił się w dniu 20 maja 2014 r. (k.111 akt Sądu Rejonowego w S. o sygn. II K [...]). Nadmienić trzeba, że wymierzona tym wyrokiem kara grzywny została wykonana w dniu 17 grudnia 2015 r., natomiast środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych został wykonany w dniu 17 lipca 2018 r. (karta karna – k.86 akt Sądu Rejonowego w M. o sygn. akt II K [...]).

Skarżący słusznie jednak zauważył, że w wyznaczonym okresie próby P. S. został ponownie skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 26 października 2018 r. (sygn. akt II K [...]), który uprawomocnił się z dniem 3 listopada 2018 r. (k.112 akt Sądu Rejonowego w M. o sygn. II K [...]). W przedmiotowym wyroku sąd rejonowy zawarł następujące rozstrzygnięcia:

1. w pkt I przypisał P. S. czyn wyczerpujący dyspozycję art. 207 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony w okresie od czerwca 2015 r. do dnia 6 czerwca 2018 r.; za to przestępstwo – na podstawie art. 207 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 37a k.k. – sąd wymierzył P. S. karę 1 roku ograniczenia wolności z zobowiązaniem do wykonywania nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin w stosunku miesięcznym;
2. w pkt II – na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 5 k.k. – zobowiązał oskarżonego do powstrzymywania się od nadużywania alkoholu w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności;
3. w pkt III – na podstawie art. 34 § 3 k.k. w zw. z art. 72 § 1 pkt 6 k.k. – zobowiązał oskarżonego do podjęcia leczenia odwykowego w okresie wykonywania kary ograniczenia wolności;
4. w pkt IV – na podstawie art. 63 § 1 k.k. – na poczet orzeczonej wobec oskarżonego kary ograniczenia wolności zaliczył okres jego zatrzymania w sprawie od dnia 1 czerwca 2018 r. (od godz. 2:05) do dnia 2 czerwca 2018 r. (do godz. 14:05) oraz od dnia 6 czerwca 2018 r. (od godz. 17:40) do dnia 8 czerwca 2018 r. (do godz. 15:42);
5. w pkt V zwolnił oskarżanego od ponoszenia kosztów sądowych, przejmując poniesione w sprawie wydatki na rachunek Skarbu Państwa.

Nadto, postanowieniem z dnia 4 marca 2020 r. Sąd Rejonowy w Mińsku Mazowieckim, na podstawie art. 65 § 1 k.k.w., zamienił orzeczoną powyższym wyrokiem karę ograniczenia wolności na zastępczą karę 133 dni pozbawienia wolności, wskazując, że skazany P. S. odpracował tylko 72 godziny z orzeczonych 288 godzin, mimo że został pouczone przez kuratora o konsekwencjach takiego postępowania (k.136 akt Sądu Rejonowego w M. o sygn. II K [...])1). Kara

ograniczenia wolności w formie zastępczej wykonana została z dniem 20 grudnia 2020 r. (k.158 i k.169 akt jak wyżej).

W zaistniałym układzie sytuacyjnym, w którym linia życiowa skazanego charakteryzuje się wielokrotną karalnością, przy ocenie kwestii zatarcia skazania bezwzględnie należało mieć na uwadze normę ustaloną treścią art. 108 k.k. Przepis ten stanowi, że: *„jeżeli sprawcę skazano za dwa lub więcej niepozostających w zbiegu przestępstw, jak również jeżeli skazany po rozpoczęciu, lecz przed upływem, okresu wymaganego do zatarcia skazania ponownie popełnił przestępstwo, dopuszczalne jest tylko jednoczesne zatarcie wszystkich skazań”*. Wyrażony w cytowanym przepisie nakaz jednoczesnego zatarcia wszystkich zbiegających się skazań – w aktualnie obowiązującym stanie prawnym – stosuje się także do zatarcia skazania na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Słusznie bowiem podniósł skarżący, iż do czasu wejścia w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 396; dalej: ustawa nowelizacyjna), a więc do dnia 1 lipca 2015 r., przepis art. 76 § 1 k.k. stanowił *lex specialis* w stosunku do art. 108 k.k. Jeżeli zatem nie doszło do zarządzenia wykonania kary, a sprawca czy to w okresie próby, czy też w kolejnych 6 miesiącach popełnił ponownie przestępstwo, to fakt ten nie stał na przeszkodzie zatarciu skazania (zob. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 13 lutego 2015 r., II KK 194/14; 7 października 2015 r., IV KK 162/15). Ten stan rzeczy zmieniła jednak wspomniana ustawa nowelizacyjna, na mocy której art. 76 § 1 k.k. uzyskał nowe brzmienie. Rzeczona zmiana skutkowałą wyprowadzeniem normy zawartej w art. 108 k.k. także na grunt zatarcia tych skazań, w zakresie których orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Zagadnienie intertemporalności tej zmiany ustawodawca rozstrzygnął w art. 21 ustawy nowelizacyjnej, jasno tamże wskazując, że do skazań prawomocnymi wyrokami wydanymi przed dniem 1 lipca 2015 r. w kwestii zatarcia skazania stosuje się przepisy Kodeksu karnego w brzmieniu nadanym ustawą nowelizacyjną, chyba że okres zatarcia skazania upłynął przed wymienioną wyżej datą, wówczas zatarcie skazania następuje z dniem 1 lipca 2015 r. Zasadnie w orzecznictwie przyjęto, że opisane unormowanie stanowi *lex specialis* w stosunku do art. 4 § 1 k.k. Oznacza to zatem, że skazanie prawomocnym wyrokiem na karę pozbawienia wolności z

warunkowym zawieszeniem jej wykonania, zapadłym przed dniem 1 lipca 2015 r. – jeżeli do tego czasu nie nastąpiło jego zatarcie – ulega po tej dacie zatarcia po myśli art. 76 § 1 k.k. w brzmieniu obowiązującym od wejścia w życie wskazanej ustawy nowelizacyjnej, a więc przy zastosowaniu art. 108 k.k. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2016 r., V KK 265/16, LEX nr 2148674). Stanowisko to jest aktualne również w obowiązującym stanie prawnym, albowiem nowelizacja art. 76 k.k. dokonana ustawą z dnia 11 marca 2016 r. (Dz. U. poz. 437) i obowiązująca od dnia 15 kwietnia 2016 r., miała w omawianej materii wyłącznie charakter redakcyjny, polegający na wyodrębnieniu w omawianym artykule m.in. paragrafu § 1b, w którym powielono nakaz stosowania wspomnianej reguły zatarcia skazania z art. 108 k.k. do spraw, w których orzeczono karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania.

Skoro zatem do zatarcia skazania P. S. w sprawie o sygn. akt II K [...] nie doszło przed dniem 1 lipca 2015 r., bowiem nastąpiłoby ono dopiero w dniu 20 listopada 2019 r. – to do określenia terminu zatarcia skazania w powyższej sprawie stosować należy przepisy Kodeksu karnego obowiązujące w tym przedmiocie po wejściu w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. Wobec tego – w realiach niniejszej sprawy – sąd *ad quem* przy ustalaniu zatarcia skazania w sprawie o sygn. akt II K [...], miał obowiązek zastosować także przepis art. 108 k.k.

Odnosząc powyższe rozważania do sytuacji prawnej P.S., stwierdzić trzeba, że jego skazanie w sprawie o sygn. akt II K [...] nie uległo zatarcia do chwili obecnej, skoro przed upływem okresu wyznaczonego dyspozycją art. 76 § 1 k.k. P. S. został ponownie skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w M. z dnia 26 października 2018 r. (sygn. akt II K [...]) na karę 1 roku ograniczenia wolności z obowiązkiem wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin miesięcznie. Wyrok ten uprawomocnił się z dniem 3 listopada 2018 r., a orzeczoną karę – jak wskazano powyżej – P. S. wykonał w formie zastępczej w dniu 20 grudnia 2020 r. Biorąc więc pod uwagę treść art. 107 § 4 k.k., który stanowi o tym, że w razie skazania na karę ograniczenia wolności zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 3 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania – zatarcie skazania P. S. w sprawie o sygn. akt II K [...]1 może nastąpić najwcześniej w dniu **20 grudnia 2023 r.** Tym samym, zgodnie

z regułą określoną w art. 108 k.k. – zakładającą dopuszczalność tylko jednoczesnego zatarcia wszystkich skazań – najwcześniej w tej dacie może również dojść do zatarcia skazania w sprawie o sygn. akt II K [...], w której P. S. przypisane zostały czyny z art. 177 § 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. oraz art. 178a § 1 k.k.

Uprawniona jest zatem konkluzja Prokuratora Generalnego, że Sąd Okręgowy w Siedlcach w sprawie objętej kasacją bezpodstawnie wyeliminował z opisu czynu ustalenie co do uprzedniego skazania P. S. w sprawie o sygn. akt II K [...] za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości, co w konsekwencji skutkowało przyjęciem podstawy skazania z art. 178a § 1 k.k. w miejsce pierwotnej kwalifikacji tego zachowania z art. 178a § 4 k.k. W następstwie tej zmiany sąd *ad quem* obniżył wymiar kary pozbawienia wolności z 1 roku i 2 miesięcy do 5 miesięcy oraz skrócił okres zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych do lat 10 (w miejsce dożywotniego zakazu w tym przedmiocie).

Sąd Okręgowy w Siedlcach dopuścił się zatem rażącego naruszenia przepisów prawa wskazanych w zarzucie kasacji, a naruszenie to miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. Ta zaś konkluzja musiała skutkować uchyleniem przedmiotowego orzeczenia i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu, który – w myśl art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. – powinien uwzględnić przedstawione wyżej zapatrywania prawne.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

[pł]

[t.n]